

Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Mustafa Kemal University Journal of Social Sciences Institute
Yıl/Year: 2019 ♦ Cilt/Volume:16 ♦ Sayı/Issue: 44, s. 377-405

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SURIYELİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİ İLE İLGİLİ YAŞADIKLARI PROBLEMLER

Hüseyin ERGEN

Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ergen@mersin.edu.tr.

Orcid ID: 0000-0002-2611-1863

Ergül ŞAHİN

Mersin İl Milli Eğitim PİKTES Projesi, MEB, dogu44_23@hotmail.com.

Orcid ID: 0000-0003-1496-4268

Makale Geliş Tarihi: 09.07.2019 **Makale Kabul Tarihi:** 7.10.2019

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Atıf: Ergen, H.ve Şahin, E. (2019). Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin eğitimi ile ilgili yaşadıkları problemler. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (44), 377-405.

Öz

Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki Suriyeli öğrencilerin eğitimi ile ilgili olarak karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini tespit etmeye yöneliktir. Tarama modelindeki bu araştırma, Suriyeli öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu Mersin ilinin Toroslar ilçesinde bulunan 6 ilkokulda, 160 gönüllü sınıf öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından geliştirilerek öğretmenlere verilen veri toplama aracı (anket), kişisel bilgi formu ve 22'si sorunların tespitine 5'i çözüm önerilerine yönelik 27 anket maddesi içermektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular öğretmenlerin; Suriyeli öğrencilerin Türkçe dil ve matematik becerilerinin yeterli olmadığı, yaşı büyük öğrencilerin uyum sorunu olduğu, kendi aralarında şiddet uyguladıkları, Türk öğrencilerle karşılıklı şiddet uyguladıkları, oyunlarının şiddet içerikli olduğu, arkadaş seçimlerini kendi aralarında yaptıkları, okul kaynaklarının ve veli katılımının yeterli olmadığı ve rehberlik servisinin yeterli olduğu yönündeki görüşlere katıldığını göstermektedir. Öğretmenler; Suriyeli öğrencilerin ayrı sınıfta okumaları, velilerin ana-baba eğitimine alınması, öğrencilerin kaynaştırmadan sonra diğer sınıflarla birleştirilmesi ve yaşı büyük olanların ayrı sınıflarda eğitim almaları konusundaki önerilere de çoğunlukla katılıyorum düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Ankete verilen yanıtlar

Hüseyin ERGEN, Ergül ŞAHİN

üzerinde, SPSS programı kullanılarak yaş, cinsiyet, medeni durum, lisans eğitimi, öğretmenlikte geçen kıdem yılı, okutulan sınıf düzeyi ve hizmet içi eğitim değişkenlerine göre fark analizi (t-testi, ANOVA ve non-parametrik karşılıkları) yapılmıştır. Cinsiyete göre 2, lisans eğitim durumuna göre 3, yaşa göre 3, kıdeme göre 1, sınıf düzeyine göre 5, hizmet içi eğitime göre 5 maddede öğretmen görüşleri arasında farklılık bulunmuştur. Fark bulunan maddelere göre; kadın öğretmenlerin şiddete karşı daha duyarlı oldukları, Kıdemli öğretmenler ile 4. Sınıfı okutan öğretmenlerin uyum sorunlarına ilişkin daha iyimser oldukları, Suriyeli çocukların eğitimine yönelik hizmet içi eğitim alanların şiddet ve uyum sorunlarına daha ilgili oldukları ifade edilebilir. Öte yandan, sorunların çözümü için merkezi otoritenin girişiminin beklendiği düşüncesiyle, yerel aktörlerin daha fazla aktif olmasının yollarının aranması gerektiği önerilmektedir.

Anahtar sözcükler: Suriyeli öğrenciler, sınıf öğretmenleri, karşılaşılan sorunlar, çözüm önerileri.

PROBLEMS CONFRONTED BY PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN RELATION TO EDUCATION OF SYRIAN STUDENTS

Abstract

The purpose of this study was to determine problems confronted by primary school teachers with Syrian students in their classroom, and their solution recommendations. A sample of 160 volunteer teachers from 6 primary schools in the district of Toroslar in Mersin where Syrians are densely populated have attended the survey. The teachers have been given data collection tools (questionnaires) developed by the researchers, containing a personal information form and 27 items, 22 for determining problems and 5 for recommendations. Findings of the study show that in relation to Syrian students teachers mostly agree to statements concerning inadequacy of Turkish language and math skills, adaptation problem of older students, their resort for violence among each other, their commitment for violence with Turkish students, violence in their plays, their choice of friends among themselves, inadequacy of school resources and parents' involvement, and adequacy of school guidance services. Teachers also agreed to recommendations stated as Syrian students should be taught in separate classrooms, parents should attend parent training, students should involve other classrooms after mainstreaming, and older students should be assigned in separate classrooms. Responses to items have been analyzed for significant differences using tests (t-test, ANOVA and their non-parametric equivalents) in SPSS with respect to age, gender, marital status, undergraduate education, years of seniority, grade level, in-service training variables. Differences in teachers' opinions were found on 2 items with regard to gender, on 1 item with tenure, 2 items with degree of graduation, 7 items with grade level, and 5 items with in-service training variable. According to items on which differences were found, it can be stated that female teachers seem more sensitive to violence, tenured teachers and fourth grade teachers are more optimistic towards adaptation problems, and those teachers who

Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitimi ile İlgili Yaşadıkları Problemler

have received is-service training on education of Syrian children are more interested in violence adaptation problems. On the other hand, with the thought that central authorities' initiation was waited for, it was recommended that ways for making local actors more active should be sought.

Keywords: *Syrian students, class teachers, problems confronted, recommendations.*

Giriş

İnsan hayatında eğitimin, eğitimin temeli sayılabilecek ilkokulun önemli yeri vardır. İlkokul eğitimi çocukların fiziksel, bilişsel ve sosyal-duygusal alanlarda çocukların gelişimi açısından kritik öneme sahiptir. Çocuklar bu dönemde temel becerileri kazanırlar. Bunların arasında okuma-yazma ve temel aritmetik gibi bilişsel olanların yanında vatandaşlık gibi sosyal, kendini ifade etme gibi duyuşsal beceriler kazanırlar. Dil becerileri bunlarla yakından ilişkilidir. Bu bakımdan yaşamlarını Türkiye’de devam ettiren ve ilkokul çağında bulunan Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitimi de önemlidir. Mülteci öğrencilerin sınıflarına uyum sağlayabilmeleri, yaşadıkları travmaları atlatabilmeleri öğretmenlerinin yaklaşımlarıyla, tutumlarıyla yakından ilgilidir (Dressler ve Gereluk, 2017). Temel bilgi ve becerilerin öğrenildiği, karmaşık öğrenmelerin alt yapısının oluşturulduğu bu dönemde, büyük psikolojik sorunlar yaşamış mülteci öğrencilerin yaşama tutunabilmeleri, yaşadıkları ülkeye sevgi besleyebilmeleri sınıf öğretmenlerinin yaklaşımlarıyla yakından ilişkilidir. Bu anlamda ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerine ve yöneticilere önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir (Rubinstein-Avila, 2017).

Küreselleşme ile beraber savaşlar, ekonomik sorunlar, siyasi ve toplumsal baskılar toplumları göçe zorlayan önemli sebepler olarak sayılmaktadır. Özellikle son yıllarda Orta Doğu ülkelerinde yaşanan savaşlarla milyonlarca insan göç etmek zorunda kalmıştır. Göç eden insanlar gittikleri ülkelerde sığınmacı veya mülteci olarak yaşamak durumunda kalmışlardır. Zorunlu sebeplerden dolayı yaşanan toplu göç olaylarında toplumun her kesimi belli ölçülerde zarar görmektedir. Ancak eğitim yaşındaki çocukların en büyük sorunları okul, sağlık hizmetleri, barınma, temiz su ve beslenmeyle ilgilidir. Eğitim diğer hizmetlerden yaralanma kapasitesini ve kalitesini artırdığı için ayrıca önemlidir. Genel olarak göçmen öğrencilerin performansı buldukları ülkelerdeki göçmen olmayan öğrencilerden daha düşüktür. Göçmenlerin eğitimiyle ilgili olarak dil engeli, erken çocukluk eğitime katılmama, sınıf tekrarı, öğretmenlerin çok kültürlü eğitim için hazırlıklı olmamaları ve göçmenlerin problem çözmeye açık olmamaları sorun alanları olarak belirlenmiştir (OECD, 2015). Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitimiyle ilgili olarak da benzer sorunlardan bahsedilebilir (Özer, Komsuoğlu, ve Atesok, 2017). Eğitimle ilgili bu sorunların çözümünün herkes için eğitimin kalitesinin artırılması çerçevesi içinde aranabilir. Yani göçmenlerin eğitimleriyle ilgili sorunların çözümü için eğitimde daha kapsayıcı yaklaşımlara ihtiyaç olduğu ileri sürülebilir. Dayanıklılık (*resiliency*) faktörlerinin de öğrencilerin akademik başarısını artırdığına ilişkin bulgular vardır (Peña, Jones, Orange, Simieou, ve Márquez, 2018). Öte yandan,

eğitim göçmenlerin ekonomik entegrasyonunun da bir aracı olarak görülebilir (De Paola ve Brunello, 2016). Mültecilerin içinden bazılarının göçmen statüsüne dönüşeceği de öngörülebilir. Öte yandan ister geçici, isterse kalıcı olsun mülteci çocukları için ulusal düzeyde eğitim politikalarına ihtiyaç vardır (Emin, 2016). Bu bağlamda, mülteci eğitiminin bir hak olduğu da unutulmamalıdır (Özer, Komsuoğlu ve Ateşok, 2017). Bütün bu nedenlerden dolayı mülteci eğitime yönelik ulusal düzeyde politikaların geliştirilmesi bir gerekliliktir. Türkiye’de Suriyeli mülteci çocukların eğitimine yönelik geliştirilmesi gereken politika alanlarının öğrencilerin okullaşmasından başlayarak, dil engelinin aşılması, öğrencilere psikolojik, sosyal ve ekonomik destek sağlanması ve öğretmenlere destek sağlanması konularını kapsaması gerektiği yazılan pek çok raporda ve çalışmalarda ifade edilmiştir (Seydi, 2014; İBÜ-ÇÇB, 2015; Tanrıkulu, 2017). MEB tarafından yapılan tüm çalışmalara ve çabalara karşın, bugün politika öncelikleri tartışmasında hala aynı noktada olunduğunu ifade edebiliriz.

Savaş nedeniyle ülkelerinden ayrılmak ve mülteci olarak başka ülkelerde yaşamak durumunda kalanların sayısı tarihî rekorlarını kırmaktadır. Bu göçlerin önemli bir bölümü Ortadoğu’da yaşanmaktadır. Bu nedenle Türkiye’nin kabul ettiği göçmen sayısı orantılı olarak eğitim hizmeti verilmesi gereken göçmen öğrenci sayısı da artmıştır. Kasım 2017 verilerine göre Türkiye’de 362.219 Suriyeli öğrenci K-12 sınıflarında diğer öğrencilerle birlikte eğitime devam etmekteydi. Bunun yanında kamplarda oluşturulmuş geçici eğitim merkezlerinde (GEM) 86.227, şehirlerde oluşturulmuş GEM’lerde 164.743 Suriyeli öğrenci 2016-17 eğitim ve öğretim yılında öğrenimlerine devam etmekteydi. Bu öğrencilerin 378.188’i ilkökul kademesindeydi (Bakan’ın bütçe konuşmasından; Yılmaz, 2018).

Bir ülkede göçmen bir aileye mensup bir çocuk olma durumunun duygusal ve davranışsal sorunlar yaşama olasılığını artırdığı söylenebilir. İşte bu noktadan hareketle farklı bir dil ve kültüre sahip bir ülkede okula başlayan ve o ülkenin öğrencileri ile aynı sınıfları paylaşan Suriyeli çocukların uyum problemleri yaşamaları kaçınılmaz bir sonuçtur. Öğrenim gördükleri sınıfın demografik yapısını da değiştiren Suriyeli öğrenciler, farklı bir dil ve kültür için yetiştirilmemiş sınıf öğretmenleri için de sorun oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin tipik olarak akademik başarıları ve sosyal uyum becerileri düşüktür. Onlarla nasıl ilgileneceğini bilmeyen öğretmenler diğer öğrencilerin başarısında düşüş gözleyeceklerinden endişe duymaktadır. Farklı bir geçmişe sahip olan bu çocukların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan öğretmenler alanları ile ilgili ne mezun oldukları üniversiteden ne de bağlı buldukları MEB’den yeterli eğitim desteği almamıştır (Arar, Örucü ve Ak Küçükçayır, 2018). Bunun yanında, çalıştıkları okullarda da gerekli yönetim, materyal ve teknoloji konularında yeterli destek görememektedir. Büyük ölçüde kendi başlarına bırakıldığını düşünen öğretmenler bu sorunları çözmeye çalışırken kendi sabır, fikir ve tecrübelerinden yararlanmak durumunda kalmaktadırlar.

Bu araştırmada sınıflarında Suriyeli öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları tespit edilmeye çalışılmaktadır. Türkiye’nin tarih boyunca

Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitimi ile İlgili Yaşadıkları Problemler

dil, din ve kültür bakımından farklılıklara açık bir ülke olduğu iddia edilebilir (Aydın ve Koç-Damgacı, 2017). Öte yandan, Cumhuriyet Türkiye'sinin çok kültürlü eğitimle ilgili deneyimleri oldukça sınırlı ve başlangıç aşamasındadır. Araştırmanın yapıldığı Mersin'in tarihinde de iç ve dış göçler önemli bir yer tutmaktadır (Toksöz, 2010). Ekonomik ve savaş gibi sebeplerin yanı sıra deprem ve mübadele gibi nedenlerle de göç yaşanmıştır. Farklı coğrafi ve kültürel kökenlerden ailelerin yaşadığı Mersin'de son olarak yaşanan Suriyeli göçünün yarattığı eğitim-öğretim yükü çok daha kapsamlı olmuştur. Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde; Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonu projesi kapsamında Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretimi yapılmıştır. Suriyeli öğretmenlere yönelik eğitim programı düzenlenmiştir. Suriyeli velilere yönelik bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. Eğitim Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi kapsamında Suriyeli çocukların eğitim hizmetlerinden yararlanması sağlanmıştır. Kasım 2017 tarihi itibarıyla Mersin'de öğrenim çağındaki 43.546 kişi arasından 20.481 Suriyeli öğrenci eğitim görmektedir (Mersin MEM, 2017).

Öte yandan Suriye'den savaş nedeniyle göç eden ailelerin ekonomik, sosyal, kültürel sorunları çocuklarının eğitime de yansımaktadır. Öğrenci ve veli kaynaklı sorunların yanı sıra okul kaynaklarının da yeterli olmaması gibi sorunlar yaşanabilmektedir. Bu konuda daha önce yapılan çalışmalar, bu çalışmanın tartışma bölümünde ele alınmaktadır. Bu çalışmaların önemli bir bölümü niteldir. Bu çalışma ise alanyazından yola çıkarak oluşturulan anket soruları aracılığıyla yapılan az sayıdaki nicel çalışmalardan biridir. Öğretmen görüşlerine göre sorunların ve çözüm önerilerinin anket yoluyla toplanmasında ve değerlendirilmesinde yarar vardır. Bu çalışmanın amacı; sınıflarında Suriyeli öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları tespit etmeye ve çözüm önerilerini almaya yöneliktir. Bu kapsamda; öğrencilerin yeterlikleri, uyum düzeyleri, şiddet yaşantıları vb. sorunların yanı sıra okul ve veliden kaynaklı sorunlar ve sorunların çözümüne yönelik öneriler konusunda öğretmenlerin görüşlerine başvurulmaktadır.

Alt problemler:

1- Sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan sınıf öğretmenleri bu öğrencilerin yaşadıkları sorunların tespitiyle ilgili görüşlere ne derece katılmaktadır? Sorun tespitine yönelik görüşleri cinsiyet, medeni durum, lisans eğitimi, yaş, mesleki kıdem, okutulan sınıf düzeyi ve hizmet içi eğitim değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2- Sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan sınıf öğretmenleri bu öğrencilerin yaşadıkları sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ne derece katılmaktadır? Çözüm önerilerine yönelik görüşleri cinsiyet, medeni durum, lisans eğitimi, yaş, mesleki kıdem, okutulan sınıf düzeyi ve hizmet içi eğitim değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu çalışmada sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları problemleri ve çözüm önerilerini toplamaya yönelik tarama modelinde bir araştırma deseni yürütülmüştür. Tarama desenini seçilmesinin gerekçesi, alanyazında daha önce yapılmış nitel çalışmalarda belirlenen sorun ve bunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin anket yoluyla görüş toplanması ve bu görüşlere ilişkin analiz yapılmasıdır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini Nisan 2018 itibarıyla Mersin ilinin Toroslar ilçesinde Suriyeli öğrencilerin yoğunlukla bulunduğu kamu okulları olan TSO Eğitim Vakfı, Necatibey, Zübeyde Hanım, İnönü, Selçuklar, Osmangazi ilkokullarında görev yapan ve sınıfında yabancı uyruklu öğrenci bulunan toplam 160 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Bu öğretmenlerin sınıflarında en yüksek 14 olmak üzere ortalama 6 Suriyeli öğrenci bulunmaktadır.

Mersin coğrafi özellikleri ve yaşamaya uygun iklim şartlarından dolayı uzun yıllar boyunca iç göçün yoğun olarak yaşandığı bir kenttir. Bu iç göçle beraber son yıllarda Suriye’de yaşanan savaş sebebiyle Suriyelilerin de yoğun olarak yaşamak istedikleri bir kent haline dönüşmüştür. Bu sebeplerden ötürü Mersin’de Suriyeli aile sayısı ve buna bağlı olarak kamu okullarında okuyan Suriyeli öğrenci sayısı da artış göstermiştir. 2018 itibarıyla Mersin’de ilkokullarda 5.124, Toroslar ilçesinde 1.135 öğretmen görev yapmaktadır. Toroslar ilçesinde 2018 yılı itibarıyla 161 okul ve bu okullarda 1.965 derslik, 68.803 öğrenci ve 3.366 öğretmen bulunmaktadır. İlkokul ve ortaokullarda derslik başına düşen öğrenci sayısı 39’dur. Bu araştırma kamu okullarında bu artışın fazla olduğu Toroslar ilçesine bağlı altı okulda sınıfında Suriyeli öğrenciler bulunan sınıf öğretmenleri üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örneklem oluşturacak şekilde seçilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin fark analizi (t-testi, ANOVA ve bunun non-parametrik karşılığı olan Kruskal Wallis ANOVA) yapılmak üzere belirlenen değişkenler açısından dağılımı Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Dağılım İstatistiği (n=160)

Özellikler	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	98	62
	Erkek	59	38
Medeni durum	Evli	140	88
	Bekâr	20	12
Lisans eğitimi	Sınıf öğretmenliği	108	68
	Diğer eğitim fak. prog.	23	14
	Diğer fak ve y.o.	29	18
Yaş	20-30	5	3
	31-40	62	39
	41-50	69	43
	51+	24	15

Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitimi ile İlgili Yaşadıkları Problemler

Mesleki kıdem	0-5	7	3
	6-10	10	6
	11-15	41	26
	16-20	37	23
	20 +	65	41
Sınıf düzeyi	1. sınıf	30	19
	2. sınıf	43	27
	3. sınıf	45	28
	4. sınıf	42	26
Hizmet içi eğitimi	Evet	120	75
	Hayır	40	25

Verilerin Toplanması

Araştırma için geliştirilen anketin hazırlanması aşamasında öncelikle sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan beş farklı sınıf öğretmeni ile konuşularak ön anket maddeleri oluşturulmuştur. Bu taslak üzerinde çalışılarak 5'li ölçek şeklinde 27 soru maddesinden oluşan sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin eğitiminde yaşadıkları sorunlar başlıklı bir anket formu oluşturulmuştur. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesinin farklı alanlarından yedi öğretim üyesinin (Eğitim Bilimleri, 1; Türkçe Eğitimi, 2; Temel Eğitim, 2; Yabancı Diller Eğitimi, 1) de görüşü alındıktan sonra gerekli düzenlemeler yapılarak anket uygulanmaya hazır hâle getirilmiştir.

Uygulamadan önce üniversiteden ve Mersin il Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Uygulama işlemi; Toroslar ilçesinde bulunan altı ilkokulda, 2017-18 eğitim öğretim yılının Mart ayında 15 günlük süre içerisinde, tamamlanmıştır. Bu okullarda 160 sınıf öğretmenine 27 soru maddesinden oluşan bir anket uygulanmıştır. Anketler uygulanırken okullarda öğretmenler ile yer yer toplantılar yapılarak anketler elden teslim edilmiştir. Öğretmenlerin formları hiçbir baskı altında kalmadan hür iradeleri ile doldurmaları için gayret gösterilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın, hedefleri doğrultusunda hazırlanan ölçeklerle toplanan veriler üzerinde istatistiki çözümlerinin yapılabilmesi ve verilerin analizi için SPSS programı kullanılmış, verilerin analizinde frekans, yüzde, t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve verilerin normal dağılmadığı durumlarda non-parametrik Kruskal-Wallis ANOVA teknikleri kullanılmıştır. Katılımcıların görüşleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığı p=0,05 seviyesinde test edilmiştir. Veriler SSPS programında analiz edilmiştir. Anketten elde edilen puanlar aşağıdaki kriterlere göre yorumlanmıştır. (a) 1-1,49 arası "hiç katılmıyorum"; (b) 1,5-2,49 arası "az katılıyorum"; (c) 2,5-3,49 arası "orta düzeyde katılıyorum"; (d) 3,5-4,49 arası "çoğunlukla katılıyorum"; (e) 4,5-5 arası "tamamen katılıyorum".

Bulgular

Araştırmanın amaçları doğrultusunda geliştirilerek çalışma grubuna uygulanan anketin maddelerine ilişkin alınan puan ortalamaları ile bunlara ilişkin standart sapmalar Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2: Anket Maddelerinden Alınan Puanların Ortalama ve Standart Sapmaları

	Maddeler	\bar{X}	ss
1	Türkçe okuduğunu anlama becerilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	1,85	1,03
2	Türkçe yazma becerilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	2,19	1,10
3	Türkçe dinlediğini anlama becerilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	2,13	1,09
4	Türkçe konuşma becerilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	2,23	1,11
5	Matematik dersinde problem çözme becerilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	2,31	1,15
6	Birebir çalışmada sorun yaşadıklarını gözlüyorum.	3,11	1,26
7	Yaşı büyük öğrencilerin uyum sorunu olduğunu gözlüyorum.	3,69	1,29
8	Kendi aralarında şiddet uyguladıklarını gözlüyorum.	3,85	1,33
9	Türk öğrencilerle karşılıklı şiddet uyguladıklarını gözlüyorum.	3,52	1,26
10	Oyunlarının şiddet içerikli olduğunu gözlüyorum.	3,55	1,29
11	Arkadaş seçimlerini kendi aralarından yaptıklarını gözlüyorum.	4,05	1,02
12	Diğer öğrencilere göre daha fazla devamsızlık yaptıklarını gözlüyorum.	3,12	1,40
13	Görsel anlatım için okuldaki materyalin (projeksiyon vb. araç-gereç) yeterli olduğunu düşünüyorum.	2,76	1,38
14	Okulun parasal kaynaklarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	2,11	1,22
15	Velilerin parasal katılımının yeterli olduğunu düşünüyorum.	1,78	0,98
16	Velilerin veli toplantılarına katılımlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	2,06	1,05
17	Velilerin öğrencileriyle yeterince ilgilendiklerini düşünüyorum.	1,96	0,97
18	Velilerin öğrencilerine şiddet uyguladıklarını gözlüyorum.	2,56	1,06
19	Velilerin Türkçelerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	1,73	0,93
20	Velilerin öğrencilerinin ödevlerine yeterince yardımcı olduklarını düşünüyorum.	1,55	0,85
21	Suriyeli rehberlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.	2,51	1,24
22	Okul rehberlik servisinin faaliyetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	3,23	1,23
23	Suriyeli öğrencilerin ayrı sınıflarda eğitim almaları gerektiğini düşünüyorum.	3,59	1,43
24	Velilerin ana-baba eğitimine alınmasının uygun olacağını düşünüyorum.	4,45	0,92
25	Okullara kaynak aktararak fon oluşturulmasının uygun olacağını düşünüyorum.	4,06	1,20

Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitimi ile İlgili Yaşadıkları Problemler

26	Kaynaştırmadan sonra diğer sınıflarla birleştirilmesinin uygun olacağını düşünüyorum.	3,56	1,48
27	Yaşı büyük olanların ayrı sınıflarda eğitim almalarının uygun olacağını düşünüyorum.	4,15	1,24

Tablo 2’de öğretmenlere yöneltilen anketlerdeki sorulara öğretmenlerin vermiş oldukları puanların ortalamasına bakıldığında, ankete katılan sınıf öğretmenlerinin hiç biri 27 soruda “hiç katılmıyorum” ve “tamamen katılıyorum” seçeneğini işaretlememişlerdir. M1, M2, M3, M4, M5, M14, M15, M16, M17, M19, M20 soru maddelerine az katıldıklarını, M6, M12, M13, M18, M21, M22 soru maddelerine orta düzeyde katıldıklarını, M7, M8, M9, M10, M11, M23, M24, M25, M26, M27 soru maddelerine de çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin okuttukları Suriyeli öğrencilerin Türkçe ve Matematik becerilerinin yeterli düzeyin altında olduğu; şiddete eğilimli olduğu; arkadaş seçimini kendi aralarında yaptığı; bu öğrencilerle ilgili olarak veli ve okul kaynaklarının yeterli olmadığı görüşlerine katıldıkları ifade edilebilir. Ayrıca; öğretmenlerin çözüm önerilerinin yer aldığı M23-27 maddelerinin hepsine “çoğunlukla” düzeyinde katıldıkları gözlenmiştir. Bunlar arasında en yüksek puan ortalaması, velilerin ana-baba eğitimine alınmasına yönelik M24’teki ifadedir.

Cinsiyet Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Anket maddelerinden elde edilen puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan t-testi sonuçları Tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo 3: Cinsiyet Değişkenine Göre Alınan Puanların t-testi Sonuçları

		n	\bar{X}	ss	t	df	p
M9	Kadın	98	3,72	1,25	2,543	158	0,012
	Erkek	62	3,20	1,22			
M10	Kadın	98	3,78	1,21	2,971	158	0,003
	Erkek	62	3,17	1,33			

$p < 0,05$

Tablo 3’e bakıldığında; 27 sorundan 2’sinde kadın ve erkek öğretmenlerin yaşadıkları sorunlarla ilgili görüşleri arasında anlamlı farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Türk öğrencilerle karşılıklı şiddet uyguladıkları ve oyunlarının içeriklerinde şiddet tespit etmeye yönelik 9. ve 10. sorularda anlamlı fark gözlenmiştir. Bu maddelere ilişkin olarak; kadın öğretmenler ifadelerine “çoğunlukla” katılırken erkek öğretmenlerin “orta düzeyde” katıldıkları gözlemlenmiştir. Diğer maddelerde kadın ve erkek öğretmenlerin sınıflarındaki Suriyeli öğrencilerle ilgili sorunlarına ilişkin puan ortalamalarında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Medeni Durum Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin medeni durumu evli ve bekâr olmak üzere iki kategoride ele alınmıştır. Anket maddelerinden elde edilen puan ortalamalarının medeni durum değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan t-testi sonuçları,

medeni durumları farklı öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle ilgili olarak okullarında yaşanan durumları sorun olarak görme düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

Lisans Eğitimi Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin lisans eğitimi değişkeni sınıf öğretmenliği, diğer eğitim fakültesi programları ve diğer fakülte ve yüksekokullar olarak üç kategoride ele alınmıştır. Anket maddelerinden elde edilen puan ortalamalarının lisans eğitimi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan parametrik olmayan Kruskal-Wallis tekyönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4'te sunulmaktadır.

Tablo 4: Lisans Eğitiminde Mezuniyet Durumuna Göre Alınan Kruskal-Wallis Test Sonuçları

	n	χ^2	df	p	Fark
M19	160	7,456	2	0,024	2>1
M20	160	7,752	2	0,021	2>1 ve 2>3
M23	160	6,209	2	0,045	1>2

p<0,05

Öğretmenlerin mezun oldukları lisans programları bağımsız değişkenine göre ankete verdikleri cevaplardan alınan puanlar açısından M19, M20 ve M23 ile ilgili olarak anlamlı fark bulunmuştur. Diğer eğitim fakültesi mezunları, sınıf öğretmenliği mezunlarına göre 19. maddede yer alan “Velilerin Türkçelerinin yeterli olduğunu düşünüyorum” ifadesine daha fazla katılırken; 23. maddede yer alan “Suriyeli öğrencilerin ayrı sınıflarda eğitim almaları gerektiğini düşünüyorum” ifadesine daha az katılmaktadırlar. M20’de yer alan “Velilerin öğrencilerinin ödevlerine yeterince yardımcı olduklarını düşünüyorum” ifadesine ise diğer eğitim fakültesi mezunları diğer iki gruba göre daha fazla katılmaktadır. Diğer maddelere ilişkin elde edilen öğretmen görüşleri arasında lisans eğitimi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Yaş Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin yaşları 20-30 yaş, 31-40 yaş, 41-50 yaş ve 51+ yaş olmak üzere dört kategoride ele alınmıştır. Anket maddelerinden elde edilen puan ortalamalarının kıdem değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan parametrik olmayan Kruskal-Wallis tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 5’te sunulmaktadır.

Tablo 5: Yaş Değişkenine Göre Alınan Kruskal-Wallis Test Sonuçları

	n	χ^2	df	p	Fark
M14	160	9,516	3	0,023	2>1
M26	159	8,492	3	0,037	2>3
M27	160	10,958	3	0,012	2>3

p<0,05

Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitimi ile İlgili Yaşadıkları Problemler

Öğretmenlerin yaş gruplarına göre M14, M26 ve M27'ye verilen yanıtlardan alınan puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur. M14'te yer alan okulun parasal kaynaklarının yeterli olduğuna ilişkin görüşe 20-30 yaş grubu 31-40 yaş grubundan daha az katılmaktadır. M26'da yer alan öğrencilerin kaynaştırmadan sonra diğer sınıflarla birleştirilmesi yönündeki görüşe ve M27'de yer alan yaşlı büyük olanların ayrı sınıflarda eğitim almaları yönündeki görüşe 41-50 yaş grubu 31-40 yaş grubuna göre daha fazla katılmaktadır.

Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin kıdem yılları 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 20+ yıl olmak üzere beş kategoride ele alınmıştır. Anket maddelerinden elde edilen puan ortalamalarının kıdem değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan parametrik olmayan Kruskal-Wallis tekyönlü varyans analizi sonuçları Tablo 6'da sunulmaktadır.

Tablo 6: Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Alınan Kruskal-Wallis Test Sonuçları

	n	χ^2	df	p	Fark
M14	160	10,617	4	0,031	3>4

p<0,05

Anket maddelerinden M14'te Türkçe dinlediğini anlama becerilerinin yeterli olduğu konusunda kıdem değişkenine göre puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Diğer maddelerde anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Madde 14'teki farkın kıdem yılı 11-15 yıl arası olanlar ile 16-20 yıl arası olanlar arasında 11-15 yıl kıdemliler lehine olduğu anlaşılmaktadır.

Okutulan Sınıf Düzeyi Durumu Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Anket maddelerinden elde edilen puan ortalamalarının sınıf düzeyi (1, 2, 3, ve 4. sınıf) değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA sonuçları Tablo 7'de sunulmaktadır.

Tablo 7: Okutulan Sınıf Düzeyine Göre Alınan ANOVA Sonuçları

	Kareler toplamı	df	Ortalamaların karesi	F	p	Fark
Gruplar arası	10,447	3	3,482	2,913	0,036	4>1
M4 Gruplar içi	186,528	156	1,196			
Toplam	196,975	159				
Gruplar arası	19,35	3	6,45	3,421	0,019	3>2
M12 Gruplar içi	294,14	156	1,88			
Toplam	313,50	159				
Gruplar arası	23,16	3	7,72	4,253	0,006	4>1
M13 Gruplar içi	283,27	156	1,81			
Toplam	306,44	159				
Gruplar arası	18,40	3	6,13	4,203	0,007	4>2
M14 Gruplar içi	218,33	155	1,40			
Toplam	236,73	158				
M15 Gruplar arası	8,67	3	2,89	3,076	0,029	4>2

Hüseyin ERGEN, Ergül ŞAHİN

Gruplar içi	146,66	156	,94		
Toplam	155,34	159			
Gruplar arası	13,32	3	4,44	2,978	0,033 4>1
M21 Gruplar içi	232,62	156	1,49		
Toplam	245,94	159			
Gruplar arası	15,70	3	5,23	3,626	0,014 4>1
M22 Gruplar içi	225,26	156	1,44		
Toplam	240,97	159			
Gruplar arası	17,72	3	5,91	2,982	0,033 3>2
M23 Gruplar içi	308,88	156	1,98		
Toplam	326,59	159			

p<0,05

Öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyi bağımsız değişkenine göre ankete verdikleri cevaplarda; Scheffe ve Dunnet testi p<0,05 sonucu anlamlılık değerlerine göre M4 soru maddesinde verilen cevaplar incelendiğinde; bu maddedeki görüşe verilen cevaplar açısından 4. ve 1. sınıf öğretmenleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre; 4. sınıf öğretmenleri “Türkçe konuşma becerilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum” görüşüne 1. sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katılmaktadır. M12 soru maddesinde verilen cevaplar incelendiğinde; bu maddedeki görüşe verilen cevaplar açısından 2. ve 3. sınıf öğretmenleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre; 2. sınıf öğretmenleri “Diğer öğrencilere göre daha fazla devamsızlık yaptıklarını” gözlüyorum. Görüşüne 3.sınıf öğretmenlerine göre daha az katılmaktadır. M13 soru maddesinde verilen cevaplar incelendiğinde; bu maddedeki görüşe verilen cevaplar açısından 4. ve 1. sınıf öğretmenleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre; 4. sınıf öğretmenleri “Görsel anlatım için okuldaki materyalin (projeksiyon vb. araç-gereç) yeterli olduğunu düşünüyorum.” görüşüne 1. sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katılmaktadır. M14 soru maddesinde verilen cevaplar incelendiğinde; bu maddedeki görüşe verilen cevaplar açısından 4. ve 2. sınıf öğretmenleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre; 4. sınıf öğretmenleri “Okulun parasal kaynaklarının yeterli olduğunu düşünüyorum.” görüşüne 2. sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katılmaktadır. M15 soru maddesinde verilen cevaplar incelendiğinde; bu maddedeki görüşe verilen cevaplar açısından 4. ve 2. sınıf öğretmenleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre; 4. sınıf öğretmenleri “Velilerin parasal katılımının yeterli olduğunu düşünüyorum.” görüşüne 2. sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katılmaktadır. M21 soru maddesinde verilen cevaplar incelendiğinde; bu maddedeki görüşe verilen cevaplar açısından 4. ve 1. sınıf öğretmenleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre; 4. sınıf öğretmenleri “Suriyeli rehberlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.” görüşüne 1. sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katılmaktadır. M22 soru maddesinde verilen cevaplar incelendiğinde; bu maddedeki görüşe verilen cevaplar açısından 4. ve 1. sınıf öğretmenleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre; sınıf öğretmenleri “Okul rehberlik servisinin faaliyetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.” görüşüne 1. sınıf öğretmenlerine

Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitimi ile İlgili Yaşadıkları Problemler

göre daha fazla katılmaktadır. M23'te yer alan "Suriyeli öğrencilerin ayrı sınıflarda eğitim almaları gerektiğini düşünüyorum." ifadesine 3. Sınıf öğretmenleri, 2. Sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katılmaktadır.

Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Öğretmenler hizmetiçi eğitim değişkenine göre; bilgi formunda sorulan "Yabancı öğrencilerle ilgili öğretim sürecine yönelik bir hizmetiçi eğitim aldınız mı?" sorusuna verdikleri evet ve hayır cevabı doğrultusunda iki gruba ayrılmıştır. Anket maddelerinden elde edilen puan ortalamalarının hizmet içi eğitim değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan t-testi sonuçları Tablo 8'de sunulmaktadır.

Tablo 8: Hizmet İçi Eğitim Değişkenine Göre Alınan Puanların t-testi Sonuçları

		n	\bar{X}	ss	t	df	p
M7	Evet	120	3,83	1,197	2,399	158	0,018
	Hayır	40	3,28	1,485			
M8	Evet	120	4,03	1,273	2,839	158	0,005
	Hayır	40	3,35	1,388			
M10	Evet	120	3,73	1,263	3,043	158	0,003
	Hayır	40	3,03	1,250			
M11	Evet	120	4,19	0,998	2,970	159	0,003
	Hayır	40	3,65	1,001			
M24	Evet	120	4,55	0,858	2,252	158	0,026
	Hayır	40	4,18	1,059			

p<0,05

Tablo 8'e bakıldığında; hizmetiçi eğitim almış olma değişkenine göre 27 sorundan 5'inde öğretmenlerin yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Bu maddeler sırasıyla "Yaşı büyük öğrencilerin uyum sorunu olduğunu gözlüyorum." "Kendi aralarında şiddet uyguladıklarını gözlüyorum." "Oyunlarının şiddet içerikli olduğunu gözlüyorum." "Arkadaş seçimlerini kendi aralarından yaptıklarını gözlüyorum." "Velilerin ana-baba eğitimine alınmasının uygun olacağını düşünüyorum." şeklindedir. Diğer maddelere ilişkin öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tartışma

Araştırma bulguları, Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlarla ilgili kısa sürede hızla biriken bir alanyazınla karşılaştırıldığında tartışmanın üç ana başlık altında yapılması gereği ortaya çıkmaktadır. Birincisi hipotez geliştirmeye yönelik; hangi sorunların var olduğu ve hangilerinin acil olduğu konusunun ortaya konulmasıdır. Bu konuda büyük ölçüde nitel çalışmalardan yararlanılabilir. Diğer bir tartışma konusu ise öncelikli sorunlarla ilgili çözüm önerilerin neler olabileceğiyle ilgilidir. Üçüncü bir tartışma konusu ise, öğretmen özelliklerine göre görüşlerin değişip değişmediğine yönelik fark analizlerinden elde edilen bulgulara dayalı bir

tartışmadır. Bu üçüncü tartışma konusu için büyük ölçüde nicel çalışmaların bulgularından faydalanılabilir.

Öğretmenlerin Sorun Tespitine Yönelik Bulgulara İlişkin Tartışma

Araştırma bulgularına göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıflarda bulunan Suriyeli öğrencilerin Türkçe ve Matematik becerilerinin yeterli olmadığı; şiddete eğilimli oldukları; arkadaş seçimini kendi aralarında yaptıkları; bu öğrencilerle ilgili olarak veli ve okul kaynaklarının (Suriyeli eğitimciler dâhil) yeterli olmadığı görüşlerine katılmaktadırlar. Araştırmada kullanılan ankette yer alan 27 maddenin 26'sıyla ilgili olarak en az orta düzeyde olmak üzere sorun algılandığı gözlenmiştir. Tek istisna okul rehberlik servisinin yeterli olduğuyla ilgili M22'dir. Benzer bir bulguya Kanada'da yapılan bir çalışmada kamp çalışanları ve sosyal çalışmacılarla ilgili olarak rastlanmıştır (Gagné, Chahrour, Bakbak, ve Watter, 2018b). Dil ve kültür farklılıklarına karşın, Suriyeli öğrencilerle ilgili olarak, Türkiye'de ve yurtdışında yapılan çalışmalardan elde edilen bulguların benzer olduğu iddia edilebilir. Bu çalışmaların tamamına yakını nitel araştırma deseni kullanılarak yapılmıştır.

Suriyeli mültecilerin çocuklarının eğitimiyle ilgili alanyazındaki bulgular, genellikle bu çocukların başarılarının ve motivasyonlarının düşük, veli ilgisinin ve okul kaynaklarının yetersiz, şiddet içeren davranışların yoğun olduğu yönündedir. Ürdün'deki Suriyeli çocukların eğitimiyle ilgili nitel bir çalışmada ifade edilen sorunların benzer olduğu görülebilir (Alkawaldeh, 2018). Türkçe ile ilgili yeterlikler yerine burada İngilizce yeterlikleriyle ilgili sorun ifade edilmiştir. Göçmen öğrencilerin Matematik başarılarının düşük olduğuna ilişkin bulgular da vardır (Hastedt, 2016). Kanada'da öğretmen ve yöneticilerle yapılan bir araştırmada, Suriyeli öğrencilerin travma yaşadıkları ve eğitime gereken değeri vermedikleri, danışman desteğinin yeterli olmadığı, eğitime katılımı sosyal ve akademik sorunlar yaşadıkları, akranlarıyla ilişkilerinde sorun yaşadıkları, öğretmenlerin yeterince hazırlanmadığı ve destek almadığı gibi sorunlar tespit edilmiştir (Gagné, Al-Hashimi, Little, Lowen, ve Sidhu, 2018a). Kanada'da Suriyeli öğrencilerle yapılan diğer bir çalışmada araştırmacılar mültecilerin sosyal ve akademik entegrasyonu ile kendi öğretmen kimliklerini anlamaya çalışmışlardır (Gagné vd., 2018b). Bu çalışmalarda ortaya çıkan hususlardan birisi de mültecilerin Arap ve Müslüman kimlikleri nedeniyle sosyal ve akademik uyum sürecinin Türkiye'deki Suriyeli öğrencilere göre daha uzun ve daha zor geçtiği yönündedir. Öğrencilerin ve velilerin ilgisizliği, eğitim süreçlerini zor ve ayrıntılı bulmaları, sinirlilikleri gibi benzer sorunlar yaşandığı görülmektedir. Ancak Kanada'daki eğitimin kalitesinin daha yüksek olduğu düşünülürse uyum sürecinin daha zor olmasının sebebi daha iyi anlaşılabilir. Kanada'da Suriyeli bir mülteci tarafından yapılan çalışmada ise Suriyeli öğrencilerin başarıya azmiyle ve olumlu okul geçmişleri olduğu ancak enformasyon eksikliği, değişen aile rolleri ve dil engeli gibi sorunlar yaşadıkları ifade edilmektedir (Nofal, 2017). Görünen o ki, Suriyeli ve Kanadalı bakış açıları veya eğitim paradigmalarının farklı olması söz konusudur. Aslında kaliteli eğitimin çok kültürlü

Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitimi ile İlgili Yaşadıkları Problemler

eğitim yaklaşımlarıyla birlikte sunulabilmesi önemlidir. İngiltere’de 57 Suriyeli öğrenciyle yapılan bir çalışmada ise; kaliteli eğitimin okul ortamı, politika ortamı ve ev/çevre ortamının kesişiminde yer aldığı; bu süreçte dilin, veli katılımının ve eğitim anlayışının önemli bir rol oynadığı; uygun girdiler ve uygun süreçlerle istenen kaliteli çıktılara ulaşılabileceği iddia edilmektedir (Madziva ve Thondhlana, 2017). Genel olarak, Suriyeli öğrencilerin kalitesiz eğitim aldıkları olgusu tüm araştırmaların ortak bulgusu olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye’de yapılan araştırmalarda; öğrencilerin ve velilerin Türkçe becerilerinin yeterli olmaması ile akademik ve sosyal uyumda yaşanan güçlüklerin öğretmen görüşlerine göre öne çıktığı görülmektedir. Bilecik il merkezinde görev yapan 33 sınıf öğretmeniyle yapılan bir çalışmada yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar arasında dil ve kültürle ilgili sorunların öne çıktığı ifade edilmiş; dil ile ilgili sorunlar anlama, iletişim kurma ve kendini ifade etme şeklinde alt temalarda ele alınmıştır (Ciğerci ve Güngör, 2016). Tokat’ta yapılan bir nitel araştırmada da dil sorunu, öğretmen yeterlikleri ve öğrencilerin uyumu öne çıkan sorunlar arasındadır (Ereş, 2016). Denizli ilinde farklı uyruklardan yabancı öğrencilerin öğrenim gördüğü okullarda çalışan 16 öğretmen ve 5 yöneticiyle yapılan bir çalışmada, dil, davranış (şiddet, gruplaşma, saldırganlık, taciz vb.), MEB-okul işbirliği, okul-aile işbirliği ve öğretim süreci olmak üzere beş alt tema altında sorunlar tespit edilmiştir. Bunlardan en çok öne çıkan dil sorudur (Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016). Afyonkarahisar’da beş sınıf öğretmeniyle yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin sınıflarındaki mülteci öğrencilerle yaşadıkları sorunların başında dil sorununun geldiği, bu sorunu öğretmen yeterlikleri ve materyal gereksinimlerinin izlediği ifade edilmiştir (Erdem, 2017). Türkiye’de adı belirtilmeyen bir ildeki bir okulda 28 sınıf öğretmeni, 4 rehber öğretmen, 34 mülteci öğrenci ve 23 yerel öğrenciyle görüşülerek yapılan bir araştırmada da; dil engeli ve mülteci öğrencilerin eğitimine yönelik öğretmen yeterlikleri sorun alanları olarak ortaya çıkmıştır (Erdem, 2017). Tokat’ta görev yapan 18 ilk ve ortaokul öğretmeniyle yapılan sınıf yönetimi yaşantılarına ilişkin bir çalışmada, Suriyeli öğrencilerin dil ve uyum sorunlarının yanında temel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik sorunlarının da olduğu görüşleri ortaya çıkmıştır (Saklan ve Erginer, 2017). Suriyeli öğrencileri okutan 28 sınıf öğretmeniyle yapılan bir çalışmada da öğrencilerin psikolojisi, dil ve iletişim ve öğretmen yeterlikleri başlıca sorun alanları olarak ortaya çıkmıştır (Tösten, Toprak ve Kayan, 2017). Kilis’te farklı kademelerde çalışan 40 öğretmenle yapılan bir çalışmada Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretiminde sorun yaşandığı ifade edilmekte ve bu sorunlar arasında; Suriyeli eğitimcilerin eğitim anlayışının farklı olması, öğrencilerin Türkçeye karşı önyargılı olmaları, Türkçe öğrenmeye ihtiyaç duymamaları, uygun olmayan yönetici ve yardımcı personel davranışları ile fiziksel yetersizlikler sayılmaktadır (Bozkırlı, Er ve Alyılmaz, 2018). Eskişehir’de 21 sınıf öğretmeni ve 24 yabancı uyruklu öğrenciyle yapılan bir çalışmadan elde edilen görüşlerin, dil engeli ve kültürel uyumdaki güçlüklerin eğitimle ilgili sorunların temelini oluşturduğu yönünde olduğu anlaşılmaktadır (Güngör ve Şenel, 2018). Gaziantep, Şahinbey’de ilkokul birinci sınıfı okutan 7 sınıf öğretmeniyle yapılan bir

çalışmada; öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin okuma ve yazma becerilerini geliştirmekte birçok sorunla karşılaştığı, öğrencilerin dil ve iletişim becerilerin yeterince geliştirilemediği, öğretmenlerin meslektaşlarından ve diğer öğrencilerden yardım alma eğiliminde oldukları yönünde görüşler ifade edilmiştir (Işıkdogan Uğurlu ve Kayhan, 2018). Ankara’da GEM olarak kullanılan 4 ilkokulda çalışan 19 öğretmenle yapılan bir çalışmada da, öğrencilerin Türkçe öğrenme ve uyumla ilgili sorunları öne çıkmıştır (Kardeş ve Akman, 2018). Ankara’da bir ilkokulda 10 Suriyeli öğrenci, anneleri ve okul personeliyle yapılan çalışmada, annelerin de kültür ve dil farklılıklarını aşamadıkları için çocuklarının eğitimine yeterince katılmadıkları anlaşılmaktadır (Karslı Çalamak, 2018). Ankara, Çankırı ve Konya’da farklı kademelerde görev yapan 19 öğretmenle yapılan bir çalışmada da dil ve uyum sorunlarının Suriyeli öğrencilerin en öne çıkan sorunları olduğu, öğretmenlerin ise kendilerini iletişim ve öğretime kayma konularında yetersiz hissettikleri ifade edilmiştir (Kiremit, Akpınar, ve Tüfekçi Akcan, 2018). İstanbul ve Bursa’da çalışan 35 sınıf öğretmeniyle yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin Türk ve Suriyeli öğrenciler arasında kültürel çatışma yaşanmadığını gözledikleri ancak kültürel kaynaşmanın da gözlenmediği, bunun önündeki en büyük engelin dil sorunu olduğu görüşü belirtilmiştir (Kuzu Jafari, Tonga ve Kışla, 2018). Kayseri’de bir projede eğitim alan 20’si sınıf öğretmeni 22 öğretmenle yapılan bir çalışmada, Suriyeli çocuklara Türkçe’nin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar ele alınmıştır. Bu sorunların arasında başta duyuşsal durum olmak üzere, hedef dildeki farklılıklar, kullanılan materyalin uygun olmaması, sınıf yönetimiyle ilgili sorunlar, ailelerin yetersiz işbirliği yer almıştır (Moralı, 2018). Sivas’ta yapılan nitel bir araştırmada yabancı uyruklu öğrencilerin genel olarak okul ikliminin üzerinde olumlu veya olumsuz etkisinin olmadığı, önyargı ve dışlanmayla karşılaşmadıkları görüşü ortaya çıkmıştır (Doğan ve Özdemir, 2019).

Dil engeliyle ilgili bulguları destekleyen ortaokul ve liselerde çalışan öğretmen görüşleri de mevcuttur. Örneğin Eskişehir’deki iki Halk Eğitim Merkezi (HEM) ve bir İHL’de yapılan çalışmada da sorun alanı olarak öğrencilerin eğitim-öğretimle ilgili diğer konulardaki tutumlarının yanında Türkçe bilgisi ve Türkçe öğrenmeye karşı tutumu ilk sırada belirtilmiştir (Börü ve Boyacı, 2016). Çeşitli illerde çalışan 50 DKAB dersi öğretmeniyle yapılmış bir çalışmada da dil engeli ve toplumsal uyum meselelerinin öne çıktığı ifade edilmektedir (Altıntaş, 2018). Adana’da çalışan 11 DKAB dersi öğretmeniyle yapılan bir çalışmada ise, DKAB derslerinin Suriyeli öğrencilerinin akademik becerilerini artırdığı ve sosyal uyumunu kolaylaştırdığı görüşü ortaya çıkmıştır (Kızılabdullah ve Yuruk, 2018).

Yükseköğretim kademesindeki öğrencilerle yapılan çalışmalarda da dille ilgili engeller öne çıkmaktadır. Adana’da Türkçe öğretim merkezlerinde çalışan 11 okutmanla görüşülerek yapılan bir çalışmada; Suriyeli öğrencilerin Türkçeye karşı önyargılı olmaları, Türkçe metinleri okurken baskı altında hissetmeleri, okunan metnin anlamını ifade etmekte güçlük çekmeleri ve alfabe farklılığı dille ilgili engellerin nedenleri olarak ifade edilmiştir (Gün, 2015). Gaziantep Üniversitesinde

Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitimi ile İlgili Yaşadıkları Problemler

yapılan bir çalışmada Suriyeli mülteci öğrencilerin İngilizce ve Türkçe öğrenmede dayanıklılık puanlarının görece düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Cinkara, 2017). Mersin’de Suriyeli öğrencilerle yapılan bir çalışmada da dil engeli karşılaşılan en önemli sorun olarak ifade edilmiştir (Tunç ve Can, 2017). Türkçe öğretmen adaylarıyla yapılan bir araştırmada, öğretmen adaylarının kendilerini Suriyeli öğrencilere öğretim yapmak için yeterli görmedikleri görüşü ifade edilmektedir (Arslangilay, 2018). Dolayısıyla öğretmen yetiştirmeyle ilgili yeterli hazırlığın olmadığı konusu da tartışılabilir.

Aslında, Suriyeli öğrencilerin düşük katılımı ve düşük başarısı bir sonuç, okul kaynaklarının, veli kaynaklarının ve diğer çevresel kaynakların ise sebep olduğu düşünülebilir. Okul kaynaklarıyla ilgili sorunlar fiziksel ortam ile ilgili olanlar, öğretmen yeterlikleriyle ilgili olanlar ve yönetim ve organizasyonla ilgili olanlar şeklinde ele alınmaktadır. Tokat’ta 20 ilk ve ortaokul öğretmeniyle yapılan bir çalışmada Milli Eğitim Bakanlığının göçmenlerin eğitimiyle ilgili bir politika ya da planının olmadığı, velilerin öğrencilerin eğitimine kayıtsız kaldıkları ifade edilmiştir (Ereş, 2016). Gaziantep’teki GEM’lerde çalışan 28 Suriyeli eğiticisiyle yapılan bir çalışmada ise; sınıf yönetimi, Türk öğretmenlerle işbirliği, ücret, yeterliklerin tespiti, çalışma ortamının katılığı ve uyum güçlüğü konularında sorun tespit edilmiştir (Balkar, Şahin ve Işık Balaban, 2016). Mardin’de 18 sınıf öğretmeniyle yapılan bir çalışmada da Suriyelilerin eğitime yönelik yetiştirme çalışmalarının yeterli olmaması, veli ile iletişimde yaşanan güçlükler ve yeterli destek sağlanması yaşanan sorunlar olarak ifade edilmiştir (Aykırı, 2017). İstanbul’da yapılan bir nitel çalışmada Suriyeli öğrencilerin düşük başarısının nedenleri, arasında zayıf okul imkânları, Suriyelilerin eğitime yönelik düşük öğretmen yeterlikleri, yetersiz kaynaklar ve uygun olmayan eğitim programları gösterilmiştir (Aydın ve Kaya, 2017). Ankara’daki iki GEM’de yapılan çalışmada politikaların ve eğitim personelinin yeterince geliştirilmeden birdenbire kendini bu merkezlerde bulduğu; öğretmen ve yöneticilerin tüm çabalarına rağmen kendilerini yeterli hissetmedikleri bulgularına yer verilmiştir (Arar vd., 2018). Bu çalışmada ayrıca, Türk öğretmenlerle Suriyeli eğiticilerin pedagojik yaklaşımlarını farklı olduğu, Suriyelilerin davranışlarında sert cezaların sıkça gözlendiği ifade edilmiştir (Arar vd., 2018). Yine Ankara’daki GEM’lerde yapılan bir başka çalışmada, öğretmenlerin kendilerini yetersiz hissetmelerinin yanı sıra sınıf ortamındaki düzenlemelerin yetersizliği programın yetersiz kalması konusunda sorunları ifade ettikleri gözlenmiştir (Kardeş ve Akman, 2018). Türkiye’nin 10 ilinde çalışan 66 okul müdürüyle yapılan bir çalışmada; Suriyeli öğrencilerin uyumu ve davranış sorunlarının yanı sıra okulun fiziksel koşulları, öğretmen yeterlikleri, veli-öğretmen ilişkileri öğretmenlerin iletişimi ve rehberlik hizmetleri gibi alanlarda sorun olduğu tespiti ifade edilmiştir (Şahin ve Sümer, 2018). Kocaeli’nde çalışan 4 yönetici ve 6 öğretmenle yapılan bir çalışmada ise yöneticilerin iletişim, uyum, öğrenci yeterlikleri, devamsızlık, psikolojik sorunlar ve mali sorunlar gözledikleri; öğretmenlerin ise daha çok iletişim sorunlarını öne çıkardıkları gözlenmiştir (Toker Gökçe ve Acar, 2018).

Öğretmenlerin Çözüm Önerileriyle İlgili Bulgulara İlişkin Tartışma

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri ankette yer alan çözüm önerilerinin tamamına “çoğunlukla” düzeyinde katılmaktadır. Buna göre Suriyeli öğrencilerin ayrı sınıfta okutulması, velilerin ana-baba eğitimine alınmaları, okullara kaynak aktarılması, kaynaştırmadan sonra diğer sınıflarla birleştirilmesi ve yaşı büyük öğrencilerin ayrı sınıflarda okutulması görüşlerinin öğretmenler arasında destek bulduğu ifade edilebilir. Öğretmenlerin en çok katıldığı çözüm önerisi velilerin ana-baba eğitimine alınmasıyla ilgili olmaktadır.

Yurtdışındaki Suriyeli öğrencilerin eğitimiyle ilgili karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin eğitimci önerileri de öğrencilere, velilere, öğretmenlere ve okul koşullarına yönelik iyileştirmeler içermektedir. Ürdün’de yapılan bir çalışmada yer alan öneriler arasında okul-veli iletişiminin güçlendirilmesi, mülteci öğretmenlerin eğitime alınması ve öğrencilerin psikolojik sorunlarıyla ilgilenilmesi yer almaktadır (Alkawaldeh, 2018). İngiltere’de yapılan bir çalışmada da ifade edildiği gibi; kaliteli eğitimi sağlayabilmek için eğitime katılımın özendirilmesi özel eğitim desteği, psikolojik destek, diğer kurumların desteği, okul-veli ilişkilerinin iyileştirilmesi gibi konuların öne çıktığı ifade edilebilir (Madziva ve Thondhlana, 2017).

Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin eğitiminin iyileştirilmesine ilişkin daha fazla eğitimci görüşüne ulaşılmıştır. Bunların bazıları genel bazıları da spesifik düzenlemeler getirmektedir. Denizli ilinde yapılan bir çalışmada öğretmen ve yöneticilerden elde edilen çözüm önerileri arasında dil kursları, ana sınıfı eğitimi, ayrı sınıflarda eğitim, oryantasyon, MEB’de özel birim oluşturulması, ev ziyaretleri, ek çalışmalar yer almaktadır (Sarıtaş vd., 2016). Afyonkarahisar’da beş sınıf öğretmeniyle yapılan bir çalışmada, öğretmenlerden çözüm önerisi olarak hazırlık eğitimi verilmesi fikri alınmıştır (Erdem, 2017). İstanbul ilindeki iki ilçede çalışan 30 okul yöneticisiyle yapılan bir çalışmada; Suriyeli öğrencilerin kayıt sistemine ilişkin düzenlemeler yapılması, eğitimlerine yönelik planlama yapılması, Arapça bilen personel çalıştırılması ve Suriyeli öğrencileri için özel sınıflar oluşturulması gibi öneriler ortaya çıkmıştır (Levent ve Çayak, 2017). Ankara’da yapılan bir çalışmada, GEM’lerde çalışan öğretmenler sorunların çözümü için Suriyeli öğrencilerin Türkçe dil eğitimi ve okul öncesi eğitimi almalarını; öğrencilerin yaşadığı travmaların etkisinin azaltılması için destek sağlanmasını önermişlerdir (Kardeş ve Akman, 2018). İstanbul’da ve Bursa’da çalışan öğretmenlerle yapılan bir çalışmada, kültürel çatışmayı önlemek için öğretmenlerin öğrencilerin dil gelişimine önem verdikleri, grup çalışmalarından, değerler eğitiminden, sosyal faaliyetlerden ve çocuk oyunlarından yararlandıkları ifade edilmiştir (Kazu Jafari, et al, 2018). Okul müdürleriyle yapılan bir çalışmada elde edilen öneriler arasında fiziksel sorularla ilgili olarak ek derslik inşaatının yanında; Türkçe hazırlık sınıfları açılması ve Türk öğrencilerle kaynaştırma etkinlikleri; Suriyeli öğrencilere eğitim ve destek sağlanması; telafi dersleri, velilere Türkçe eğitimi, rehberlik hizmetleri gibi konulardaki çözüm önerileri yer almıştır (Şahin ve Sümer, 2018). Kocaeli’nde yapılan bir çalışmada, yöneticilerin Suriyeli öğrenciler için “destek odaları” açılması,

Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitimi ile İlgili Yaşadıkları Problemler

uyum sorunlarını çözmeye ve veli katılımını özendirici yönelik çalışmalar yapılmasını; öğretmenlerin ise ek okuma-yazma dersleri verilmesi ve sınıf arkadaşlarıyla sosyalizasyonu sağlayacak çalışmalar yapılması önerdiği gözlenmiştir. Her iki grubun da, dil ve uyum sorunlarıyla müfredat konusunda ortak çözüm önerileri sunduğu belirtilmektedir (Toker Gökçe ve Acar, 2018).

Dil engelinin aşılmasına yönelik önerilerin pek çoğu Suriyeli öğrencilere hazırlık, telafi edici program, ek ders verilmesi gibi geçici çözümler bulunmasıyla ilgilidir. Ancak daha kapsamlı öneriler de vardır. Türkçe öğretmenleri yetiştirilirken Suriyeli öğrencilere yönelik hazırlıklar yapılması önerilmektedir (Arslangilay, 2018). Türkçe öğretimiyle ilgili elde edilebilecek gelişmelerin sınıf öğretmenlerine yönelik eğitim ve yetiştirme faaliyetlerine de transfer edilmesi tartışılabilir bir konudur. Suriyeli öğrencilerin sınıflara Türkçe becerilerine göre kaydedilmesi, öğrencilerin kurslarla desteklenmesi ve Türkçe ders programlarının güncellenmesi diğer öneriler arasındadır (Koçoğlu ve Yanpar Yelken, 2018). Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları çerçevesinde göçmenlerle çalışmasının sağlanması başka bir öneri olarak düşünülebilir (Tilley-Lubbs ve Tech, 2011). Ancak bu uygulamanın da dile engeli takılabileceği öngörülebilir. Bu nedenle eğitim fakültelerinde okuyan Suriyeli öğrencilerle ekipler kurulması düşünülebilir.

Suriyeli öğrencilerin Türkçe konusundaki sıkıntılarını aşmak için öğretmenlerden elde edilen önerilerden birisi de okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasıdır. Çünkü okul öncesi eğitimin amaçlarından birisi de çocukların Türkçeyi düzgün ve doğru konuşmalarının sağlanmasıdır. Öte yandan dil sorunu okul öncesi eğitim kurumlarında da bir sorun olarak ortaya çıkabilmektedir. Samsun'da çalışan 6 okul öncesi öğretmeniyle yapılan bir çalışmada, öne çıkan sorun Suriyeli çocukların Türkçe bilmemeleri olarak ifade edilmiştir. Çocuklar iletişim kuramadıkları için sosyalleşememekte, grubun dışında kalmaktadır. Uyum sorununun dışında temel ihtiyaçların karşılanması ile ilgili sorunların yaşandığı da belirtilmiştir (Mercan Uzun ve Bütün, 2016). Dolayısıyla Suriyeli mülteci çocukların eğitime kapsanması için kapsamlı politikalara ihtiyaç olduğu görüşü ortaya çıkmaktadır.

Fark Analizlerine Göre Elde Edilen Bulgulara İlişkin Tartışma

Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlarla ilgili sınırlı sayıda nicel çalışma gözlenmiştir. Bunlardan ikisi öğrencilere yönelik veri toplama aracı kullanmıştır. Adana'da 205 Suriyeli öğrenciden anket, 22'sinden ise görüşme yoluyla ver toplanan bir çalışmada; öğrencilerin travma yaşadıkları ve akademik başarılarının düşük olduğu, psikolojik desteğe ihtiyaçları olduğu belirtilmiştir (Ulum, 2016). Ankara Mamak'ta 251 öğrenciyle yapılan, Türk öğrencilerin Suriyeli öğrencilere karşı tutumunu ölçmeyi hedefleyen bir çalışmada, açıcı faktör analizi sonucunda geliştirilen ölçeğin tek boyut altında toplandığı bulgusu ifade edilmiştir (Kılcan, Çepni ve Kılınç, 2017). Sakarya'da 501 sınıf öğretmeniyle yapılan bir çalışmada da geliştirilen ölçek (MÖTÖ) aracılığıyla veri toplanmış, araştırma sonucunda öğretmenlerin mülteci öğretmenlere karşı tutumlarında cinsiyet, sosyo-

ekonomik çevre ve sınıfında mülteci öğrenci bulunma değişkenlerine göre anlamlı fark bulunmuştur (Sağlam ve İlkgen Kanbur, 2017). İstanbul'un iki ilçesinde 154 sınıf öğretmenin katılımıyla aynı tutum ölçeği (MÖTÖ) kullanılarak gerçekleştirilen bir çalışmada da, öğretmenlerin tutumlarında analiz yapılan değişkenlerine göre anlamlı fark bulunmamıştır (Köse, Bülbül ve Uluman, 2019).

Bu araştırmada ise; sınıf öğretmenlerinden Suriyeli öğrencilerin eğitimiyle ilgili sorun tespiti ve çözüm önerileri geliştirilen bir anket yoluyla elde edilmeye çalışılmıştır. Elbette sorun tespitine ilişkin görüşler ve öğrenciye karşı tutum karşılaştırılabilecek ifadeler içermeyebilir. Sağlam ve İlkgen Kanbur (2017) öğretmenlerin tutumlarında yeterlik boyutunda erkekler lehine anlamlı fark tespit etmiştir. Cinsiyet değişkeniyle ilgili olarak bu çalışmada elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin sınıflarındaki Suriyeli öğrencilerle ilgili sorunları bağlamında ağırlıklı olarak kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Yalnızca, M9 ve M10'da yer alan Türk öğrencilerle karşılıklı şiddet uyguladıkları ve oyunlarının içeriklerinde şiddet olduğu konularında anlamlı görüş farkı saptanmıştır. Diğer maddelere ilişkin olarak; cinsiyet bazında öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle ilgili yaşadıkları sorunlarla ilgili görüşlerinin farklılaşmadığı; bir başka ifadeyle benzer sorunlar yaşadıkları görüşünde oldukları söylenebilir.

Öğretmenler arasında medeni durumlarına göre de hiçbir maddede görüş farklılığı ortaya çıkmamıştır. Medeni durum değişkenine göre öğretmen görüşleri arasında fark gözlemlendiğine dair başka araştırmalarda da bir bulgudan bahsedilmemektedir.

Lisans eğitimi değişkenine göre; diğer eğitim fakültesi mezunları ile sınıf öğretmenleri arasında velilerin Türkçelerinin yeterli olduğu konusunda ve ödevlere yeterince yardımcı oldukları konusunda, ayrıca Suriyeli öğrencilerin ayrı sınıflarda okutulmaları gerektiği konusunda görüş ayrılığı yaşandığı gözlenmiştir. Lisans eğitimi değişkenine göre de başka araştırmalarda bulunan bir görüş farkı gözlenmemiştir.

Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin sınıflarındaki Suriyeli öğrencilerle ilgili sorunlar bağlamında ağırlıklı olarak mesleki kıdem süreleri açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Spesifik olarak; 1-5 ve 16-20 yıllık kıdem süresi olan öğretmenler arasında "Okulun parasal kaynaklarının yeterli olduğunu düşünüyorum." maddesiyle ilişkili anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu sonucun dışında; her kıdem süresinde görev yapan öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle ilgili benzer sorunlar yaşadıkları düşünülebilir. Öte yandan genel olarak mesleki kıdem de başka araştırmalarda anlamlı fark oluşturan bir değişken olmadığı ifade edilebilir.

Şube değişkeniyle ilgili olarak elde edilen araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin sınıflarındaki Suriyeli öğrencilerle ilgili sorunlar bağlamında ağırlıklı olarak okutulan sınıf düzeyleri açısından anlamlı bir farklılıklar bulunmuştur. Buna göre spesifik olarak 4. sınıf öğretmenlerinin 1. sınıf öğretmenlerine göre; "Türkçe konuşma becerilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum" görüşüne; "Görsel anlatım için okuldaki materyalin (projeksiyon vb. araç-gereç) yeterli olduğunu

Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitimi ile İlgili Yaşadıkları Problemler

düşünüyorum” ve “Suriyeli rehberlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.” görüşüne daha fazla katıldığı gözlenmiştir. 3. sınıf öğretmenlerinin “Diğer öğrencilere göre daha fazla devamsızlık yaptıklarını gözlüyorum” görüşüne 2. sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katıldığı bir başka bulgudur.; 4. sınıf öğretmenlerinin 1. sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katıldığı; 4. sınıf öğretmenlerinin “Okulun parasal kaynaklarının yeterli olduğunu düşünüyorum” görüşüne 2. sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katıldığı; 4. sınıf öğretmenlerinin “Velilerin parasal katılımının yeterli olduğunu düşünüyorum” görüşüne 2. sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katıldığı; 2. sınıf öğretmenlerinin 1. sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katıldığı; sınıf öğretmenleri “Okul rehberlik servisinin faaliyetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.” görüşüne 1. sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katıldığı saptanmıştır. Bu sonuca ilişkin olarak; öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle ilgili yaşadıkları sorunların okuttukları sınıf düzeyi ve sorunlar bazında farklılaştığı söylenebilir. Başka araştırmalarda şube değişkenine göre fark analizi yapılmadığı görülmektedir. Bu araştırmada ise öğretmen görüşleri arasında en çok anlamlı farka sebep olan değişken şube değişkenidir.

Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin sınıflarındaki Suriyeli öğrencilerle ilgili sorunları bağlamında anket maddelerinin çoğuyla (22) ilgili olarak öğretmenlerin hizmet içi eğitim alma durumları açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Spesifik olarak “Yaşı büyük öğrencilerin uyum sorunu olduğunu gözlüyorum”, “Kendi aralarında şiddet uyguladıklarını gözlüyorum”, “Oyunlarının şiddet içerikli olduğunu gözlüyorum”, “Arkadaş seçimlerini kendi aralarından yaptıklarını gözlüyorum” ve “Velilerin ana-baba eğitime alınmasının uygun olacağını düşünüyorum” olmak üzere 5 madde açısından öğretmenler arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bu maddelerde yer alan sorunlara ilişkin olarak, öğretmenlerin hizmet içi eğitim almalarının almayanlara göre daha az sorun gördükleri ifade edilebilir. Yapılan başka araştırmalarda hizmetiçi eğitim değişkenine göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark olduğuna ilişkin bir bulguya rastlanmamıştır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular ortalama olarak; öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin dil ve matematikle ilgili temel beceriler konusundaki yeterliklerinin olduğu görüşüne “az” katıldıklarını göstermektedir. Öğretmenler ortalama olarak okul ve veli kaynaklarının ve desteklerinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Suriyeli yaşı büyük öğrencilerin uyum sorununun fazla olduğu, Suriyeli öğrencilerin kendi aralarında ve Türk öğrencilerle karşılıklı şiddet uyguladıkları, arkadaş seçimlerini kendi aralarında yaptıkları sınıf öğretmenlerinin çoğunlukla katıldıkları hususlardır. Öğretmenler; Suriyeli öğrencilerin ayrı sınıflarda eğitim almaları, kaynaştırmadan sonra diğer sınıflara alınmaları, yaşı büyük olanların ayrı sınıflarda eğitim almaları, velilerin ana-baba eğitime alınması ve okullara kaynak sağlanması yönündeki önerilere çoğunlukla katılmaktadır.

Kadın öğretmenlerin erkeklere göre şiddet konusunda daha duyarlı oldukları gözlenmiştir. Kıdemli öğretmenlerin kıdemsizlere göre; dördüncü sınıf okutanların alt sınıfları okutanlara göre öğrenci veli ve okul yeterliklerine ilişkin bazı konularda daha iyimser oldukları sonucuna varılabilir. Yabancı öğrencilerle ilgili öğretim süreçlerine yönelik hizmet içi eğitim alanların şiddet konusunda ve yaşı büyük öğrencilerin uyumu konusunda daha duyarlı oldukları ifade edilebilir. Bu bulgular gelecek açısından umut beslemek için bazı sebeplerimiz olduğunu gösteriyor. Çünkü öğretmenler kıdem ve hizmet içi eğitim aldıkça, öğrenciler üst sınıflara geçtikçe bazı sorunların azaldığı gözleniyor.

Bu çalışmada elde edilen bulgular; farklı örneklerden elde edilecek nicel bulgularla karşılaştırılarak bilgi birikiminin artması sağlanabilir. Öğretmenlerin önerileri incelenerek, iyileştirme çalışmaları için alternatifler oluşturabilir. Okul, veli ve öğrenci yeterliklerinin artırılması için çözüm önerileri geliştirilebilir. Bu yeterliklerin geliştirilebilmesi için yerel aktörlerin neler yapabileceği konusunda bilinç ve iradeye ihtiyaç vardır. Öyle görünüyor ki, tüm yerel aktörler merkezi yönetimden daha fazla kaynak ve daha fazla planlama ve politika çabası bekliyor. Zaman geçecek ve problemlerin bir kısmını da geçirecektir, ama bazı yara izlerinin kalıcı olması kaçınılmazdır.

Kaynakça

Alkhawaldeh, A. (2018). Syrian refugees' children instructional challenges and solutions in Jordan: teachers' and parents' perspectives. *Border Crossing*, 8(2), 311-331.

Altıntaş, M. E. (2018). DKAB öğretmenlerine göre Suriyeli çocukların devlet okullarında karşılaştıkları sorunlar (nitel bir araştırma). *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi*, 18(2), 469-499.

Arar, K., Örucü, D. ve Ak Küçükçayır, G. (2018). Culturally relevant school leadership for Syrian refugee students in challenging circumstances. *Educational Management Administration ve Leadership*, online first, retrieved on 01-11-2018 from <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1741143218775430>.

Arslangilay, A. S. (2018). Are Turkish teacher candidates ready for migrant students? *Journal of Education and Learning*, 7(2), 316-329. doi:10.5539/jel.v7n3p316.

Aydin, H. ve Kaya, Y. (2017). The educational needs of and barriers faced by Syrian refugee students in Turkey: a qualitative case study. *Intercultural Education*, 28(5), 456-473, doi: 10.1080/14675986.2017.1336373.

Aydin, H. ve Koc-Damgaci, F. (2017). From Empire to Republic: citizenship, pluralism, and diversity in Turkey. In

Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitimi ile İlgili Yaşadıkları Problemler

Aykırı, K. (2017). Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki Suriyeli öğrencilerin eğitim durumlarına ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Primary Education*, 2(1), 44-56.

Balkar, B., Şahin, S., ve Işıklı Babahan, N. (2016). Geçici eğitim merkezlerinde (GEM) görev yapan Suriyeli öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(6), 1290-1310.

Bozkırılı, K. Ç., Er, O., ve Alyılmaz, S. (2018). Teacher opinions based evaluation of problems in Turkish instruction to Syrians. *European Journal of Foreign Language Teaching*, 3(2), 130-147. doi: 10.5281/zenodo.1251566.

Börü, N. ve Boyacı, A. (2016). Göçmen öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarında karşılaştıkları sorunlar: Eskişehir ili örneği. *Turkish Studies*, 11(14), 123-158. doi: 10.7827/TurkishStudies.9818.

Ciğerci, F. M. ve Güngör, F. (2016). The problems encountered by the foreign primary school students from the perspectives of classroom teachers (Bilecik Sampling). *Journal of Education and Future*, 2016(10), 0137-0164.

Cinkara, E. (2017). The role of L+ Turkish and English learning in resilience: A case of Syrian students at Gaziantep University. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 13(2), 190-203.

De Paola, M., Brunello, G. (2016). Education as a tool for the economic integration of migrants, IZA Discussion Papers, No. 9836, Institute for the Study of Labor (IZA), Bonn. Retrieved on 01-11-2018 from <http://hdl.handle.net/10419/141595>.

Doğan, S. ve Özdemir, Ç. (2019). Sivas ilinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(69), 124-141.

Dressler, A., ve Gereluk, D. (2017). *A review of the literature on the educational situation of Syrian refugee students with a focus on refugee education best practices*. Calgary: University of Calgary. Retrieved on 01-11-2018 from <http://hdl.handle.net/1880/52145>.

Emin, M. N. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi: Temel eğitim politikaları. Ankara: SETA. 14-06-2019 tarihinde file.setav.org/Files/.../20160309195808_turkiyedeki-suriyeli-cocuklarin-egitimi-pdf.pdf adresinden indirilmiştir.

Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42.

Ereş, F. (2016). Problems of the immigrant students' teachers: are they ready to teach? *International Education Studies*, 9(7), 64-71. doi:10.5539/ies.v9n7p64.

Gagné, A. Al-Hashimi, N., Little, M., Lowen, M., ve Sidhu, A. (2018a). Educator perspectives on the social and academic integration of Syrian refugees in Canada. *Journal of Family Diversity in Education*, 3(1), 48-76.

Gagné, A., Chahrour, G., Bakkak, S., ve Watter, D. (2018b). Re/discovering our teacher identities through digital storytelling with Syrian children and youth: a multi-ethnography of four diverse educators. *Master of Teaching Research Journal, Inaugural Issue*, 1-22.

Gün, M. (2015). Opinions of instructors about reading skills of Syrian students learning Turkish. *Educational Research and Reviews*, 10(10), 1424-1433. doi: 10.5897/ERR2015.2211.

Güngör, F. ve Şenel, E. A. (2018). Yabancı uyruklu ilkokul öğrencilerinin eğitim-öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(2), 124-173. doi: 10.18039/ajesi.454575.

Hastedt, D. (2016). *Mathematics achievement of immigrant students*. Cham: CH: Springer.

Işıkdoğan Uğurlu, N. ve Kayhan, N. (2018). Teacher opinions on the problems faced in reading and writing by Syrian migrant children in their first class at primary school. *Journal of Education and Learning*, 7(2), 76-88. doi:10.5539/jel.v7n2p76.

İBÜ ÇÇB [İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi]. (2015). Suriyeli mülteci çocukların Türkiye devlet okullarındaki durumu: Politika ve uygulama önerileri. Politika notu. İstanbul: İBÜ. 14-06-2019 tarihinde cocuk.bilgi.edu.tr/wp-content/.../Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf adresinden indirilmiştir.

Kardeş, S. ve Akman, B. (2018). Suriyeli mültecilerin eğitimine yönelik öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 17(3), 1224-1237. doi 10.17051/ilkonline.2018.466333.

Karsli-Calamak, E. (2018). Syrian mothers producing counterstories in co-constructed school spaces: rethinking the role of schools in engaging refugee families. *European Education*, 50, 42-57. doi: 10.1080/10564934.2017.1394164.

Kılcan, B., Çepni, O. ve Kılınc, A. Ç. (2017). Mülteci öğrencilere yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(2), 1045-1057. doi: 10.14687/jhs.v14i2.4324.

Kiremit, R. F. ve Akpınar, Ü., ve Tüfekçi Akcan, A. (2018). Suriyeli öğrencilerin okula uyumları hakkında öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 2139-2149. doi:10.24106/kefdergi.428598.

Kizilabduallah, Y. ve Yuruk, T. (2018). The contribution of the religious culture and ethics course on the integration of children of Syrians in Adana, Turkey. *Religious Education*, 113(3), 289-301. doi: 10.1080/00344087.2018.1456067

Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitimi ile İlgili Yaşadıkları Problemler

Koçoğlu, A., ve Yanpar Yelken, T. (2018). Suriyeli öğrencilere Türkçe dil becerileri kazandırma sürecinde ilkökul Türkçe dersi öğretim programları ile ilgili öğretmen görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi-Journal of Qualitative Research in Education*, 6(2), 131-160. DOI:10.14689/issn.2148 - 2624.1.6c2s7m

Köse, N., Bülbül, Ö., ve Uluman, M. (2019). Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Continuous Vocational Education and Training*, 2(1), 16-29.

Kuzu Jafari, K., Tonga, N., ve Kışla, H. (2018). Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşleri ve uygulamaları. *Academy Journal of Educational Sciences*, 2(2), 134-146. doi: 10.31805/acjes.479232.

Levent, F. ve Çayak, S. (2017). Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14-1(27), 21-46.

Madziva, R. ve Thondhlana, J. (2017). Provision of quality education in the context of Syrian refugee children in the UK: opportunities and challenges. *Compare*, 47(6), 942-961. doi:10.1080/03057925.2017.1375848.

Mercan Uzun, E. M. ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.

Mersin MEM. (2017). Haberler: Suriyeli ailelere yönelik bilgilendirme toplantısı yapıldı. <https://mersin.meb.gov.tr/www/suriyeli-ailelere-yonelik-bilgilendirme-toplantisi-yapildi/icerik/1583> adresinden 08-10-2018 tarihinde elde edilmiştir.

Moralı, G. (2018). Suriyeli mülteci çocuklara Türkçenin Yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *OPUS - Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1426-1449. doi: 10.26466/opus.443945.

OECD. (2015). *Helping immigrant students to succeed at school – and beyond*. Paris: OECD.

Özer, Y. Y., Komsuoğlu, A. ve Ateşok, Z. Ö. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(37), 76-110.

Özer, Y., Komsuoğlu, A. ve Ateşok, Z. O. (2017). One common future, two education systems: the case of Syrian children of Istanbul. *European Education*, 49, 114-132. doi: 10.1080/10564934.2017.1328268.

Peña, C., Jones, L. Orange, A., Simieou, F., ve Márquez, J. (2018). Academic success and resiliency factors: A case study of unaccompanied immigrant children. *American Journal of Qualitative Research*, 2(1), 162-181.

Rubinstein-Avila, E. (2017). Immigration and education: what should K-12 teachers, school administrators, and staff know? *The Clearing House*, 90(1), 12-17. doi: 10.1080/00098655.2016.1234817.

Sağlam, H. İ. ve İlksen Kanbur, N. (2017). Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 310-323. doi: 10.19126/suje.335877.

Saklan, E. ve Erginer, A. (2017). Classroom management experiences with Syrian refugee students. *Education Journal*, 6(6), 207-214. doi: 10.11648/j.edu.20170606.17.

Sarıtaş, E., Şahin, Ü., ve Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 208-229.

Şahin, S. ve Sümer, S. (2018). The problems experienced in the integration process of Syrian students into the Turkish education system. *Universal Journal of Educational Research* 6(5): 909-918. doi: 10.13189/ujer.2018.060512.

Seydi, A. R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 267-305.

Tanrıku, F. (2017). Türkiye'de yaşayan Suriyeli çocukların eğitim sorunu ve çözüm önerileri. *Liberal Düşünce Dergisi*, 22(86), 127-144.

Tilley-Lubbs, G. (2011). Preparing teachers for teaching immigrant students through service-learning in immigrant communities. *World Journal of Education*, 1(2), 104-114. doi:10.5430/wje.v1n2p104.

Toker Gokce, A., ve Acar, E. (2018). School principals' and teachers' problems related to the education of refugee students in Turkey. *European Journal of Educational Research*, 7(3), 473-484. doi: 10.12973/eu-jer.7.3.473.

Toksöz, M. (2010). *Nomads, migrants and cotton in the eastern Mediterranean: the making of the Adana-Mersin region 1850-1908*. Leiden, NL: Brill.

Tösten, R., Toprak, M. ve Kayan, M. S. (2017). An investigation of forcibly migrated Syrian refugee students at Turkish public schools. *Universal Journal of Educational Research* 5(7): 1149-1160. doi: 10.13189/ujer.2017.050709.

Tunç, B. Can, Z. Ç. (2017). War-Induced Immigration and Education: Syrian Refugees' Education in Turkey. In Erçetin, Ş. Ş., *Educational development and infrastructure for immigrants and refugees*, (pp. 138-170). Hershey, PA: IGI Global. doi: 10.4018/978-1-5225-3325-2.ch008.

Ulum, Ö. G. ve Kara, Ö. T. (2016). The effects of war on Syrian refugees' academic achievement. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 48, 413-423. doi: 10.9761/JASSS3584.

Yılmaz, İ. (2018). *2018 yılı bütçe sunuşu*. Ankara: MEB. 09-11-2018 tarihinde <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30> adresinden elde edilmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitimi ile İlgili Yaşadıkları Problemler

Extended Abstract

Introduction

Primary education has a critical role in human life. Children pass important development stages concerning physical, cognitive and social-emotional domains. Language skills are closely interrelated. Immigrant and refugee children are not exception. Therefore primary school teachers need also deal with the development issues related to Syrian refugee students in their classrooms. But these students are different in terms of psychological traumas they have experienced, language and culture related integration problems, lack of family and peer support, together with socio-economic problems, including accommodation.

In general academic achievements of refugee students are relatively low. Language barrier, inadequate early childhood education participation, grade repetition, insufficiently prepared teachers for multicultural education, non-openness to problem solving are main problems faced in relation to education of refugees' education. Problems encountered in educating Syrian refugees in Turkey are similar. Solutions of the education related problems can be found within the framework of providing quality education for all. Inclusion of refugee and immigrant students to schools has positive social and economic impacts for both host country and families. In addition refugee children's education should be recognized as a human right. In Turkey, several recommendations for developing a nation-wide policy towards education of Syrian children have been attempted, but same policy priorities are still discussed during the time elapsed.

Turkey is the first in list of countries accepted most refugees. The number has increased dramatically, resulting in increases in the number of refugee students. By the end of 2017 there were a total of 613.189 students enrolled in K-12 classes and temporary education centers (TEC). 378.188 of these were at primary schools. Syrian students typically have problems in learning Turkish and social adaptation. On the other side, teacher abilities for multicultural education and school resources are not adequate and there are little support from other authorities.

This study aims at determining the problems encountered by classroom teachers in relation to education of Syrian students and receive their recommendations for solutions. In this extent, opinions related to problems such as students' Turkish and math skills, adaptation, violent behaviors, school resources and parent involvement and relevant recommendations for solution of these problems were sought.

Method

A sample of 160 volunteer class teachers from 6 primary schools in the district of Toroslar in Mersin where Syrians are densely populated have attended the research. There were c. 6 Syrian students in these teachers' classrooms. There were a total of 1.135 primary school teachers charged in this district. A

questionnaire was developed by researches through interviews with five primary school teachers and gathering expert opinions from seven faculty members from Mersin University Faculty of Education. The data collection tool contains 27 items, 22 for receiving opinions for problems and five for recommendations. Teachers have been given data collection tools (questionnaires) and 160 of responses have been collected as complete. Difference analyses were carried out for variables related to age, gender, marital status, undergraduate education, years of seniority, grade level, number of Syrian students in class, whether attending in-service training. Those variables and question items have been analyzed using tests in SPSS.

Results and Discussion

According to findings of the study teachers less agree with the statements concerning Syrian students' Turkish language and math skills are sufficient. Findings of the study also show that teachers mostly agree to statements concerning that older students have adaptation problems, they resort to violence among each other, they commit violence with Turkish students, they play games containing violence, and they choose friends among themselves. Teachers less agree that school sources and parent involvement are sufficient. Teachers also agreed to recommendations stated as Syrian students should be taught in separate classrooms, parents should attend parent training, students should involve other classrooms after mainstreaming, and older students should be take education in separate classrooms. There found difference in teachers' opinions on 2 items with regard to gender, 1 item with tenure, 3 items with age, 3 items with degree of graduation, 8 items with grade level, and 5 items with in-service training variable.

Evidence toward low skills refugee students is widely found in the literature. Almost all of the qualitative studies concerning problems of Syrian refugee students points out language barrier. Indeed low Turkish skills result in low academic success at every field of their education. Although less evidence on math skills was discussed in these research, lower achievement of immigrant and refugee students is widely known. Low language skills also result in poor communication with other peers and teachers. Syrian students experience adaptation problems to school culture, as well. As a result of their life experiences which involve post-traumatic stress disorder, many of the refugee student show behaviors containing violence. They found school processes too complicated and courses too difficult. Accompanied with insufficient teacher preparation for multicultural education and poor parent involvement, students' these problems persist, having implications for their further school and labor market life. Teachers state that they had insufficient support from authorities and feel left alone. School administrators complain about low level of resources allocated. There is also a need for revision of curriculum for inclusion of Syrian students. However in Turkey, curricula are centrally planned and organized, making individual schools and district education administration authorities have difficulty to adapt.

Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitimi ile İlgili Yaşadıkları Problemler

Among the recommendations of teachers for solving problems related to Syrian refugee children's education, most prominent was the one offering opportunities to improve Turkish language skills. Preparatory classes, compensatory courses, early childhood education, separate classes and mainstreaming are proposed. One or more of these options can be actualized. Teaching Turkish to parents in such a way that increasing usage of Turkish at home can be possible might be an essential solution. In addition, more comprehensive counseling for students and parents is obviously needed. Teachers should be provided with multicultural education understanding via teacher training and in-service training. Administrators also need help. All the local actors are waiting for more resources and more planning and policy efforts from central authorities.

At some instances female teachers seem more sensitive to violence. Tenured teachers and fourth grade teachers are more optimistic towards adaptation problems. Moreover those teachers who have received in-service training on education of Syrian children are more interested in violence problems and older students' adaptation problems. These findings brings out some reasons for hope. Time takes away and can take away some of the problems too, but some scars will inevitably be left.